

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פיים במזרחתה וזקן יושב במערבה ... ויודעין שממנו פיים מתחיל.....1
- ב. לשכת הגזית הציה בקדש וחציה בחול ... שני פתחים היו לה אחד פתוח בקדש ואחד פתוח בחול.....2
- ג. הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ... בנויות בקדש ופתוחות לחול תוכן חול.....2
- ד. הפיים השני מי שוחט מי זורק ... שלשה עשר כהנים זכו בו.....3
- ה. לא לכל עבודה ועבודה מפיסין אלא כהן שזכה בתמיד שנים עשר אחיו הכהנים נמשכין עמו.....5

דף כה.

א. לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה פיים במזרחתה וזקן יושב במערבה ... ויודעין שממנו פיים מתחיל

וכיצד היו עושין הפיים כל כהני בית אב של אותו יום מתאספין ללשכת הגזית¹ ששם היה הפיים אחר שיעלה עמוד השחר. וכל הכהנים שנתאספו מלובשין בגדי כהונה, שאם לא כן הוששים אנו שמא אותם שיזכו בגורל מתוך הביבות העבודה ימהרו לעשות בלא בגדי כהונה ותפסל העבודה.

הפיים היה במזרחתה של הלשכה והזקן יושב במערבה² ששם היה פתוח לחול ויכול לישב שם. והכהנים מוקפים ועומדים בעיגול. וזה הזקן הוא מב"ד הגדול שיושב שם ומשגיח שיהיה הפיים כדן.³

הממונה נוטל⁴ מצנפת משל אחד מהכהנים ומגביחה מראשו לסימן שממנו יתחיל מנין הפיים, ומיד מחזירה על ראשו כדי שלא ישאר בגלוי ראשו⁵, ומתחילין למנות ממנו הפיים והמנין הלך לימן

¹ שצריך לזה מקום מקודש כדכתיב: בבית אלקים נהלך ברגש, האמנם ישיבה בעזרה אסור ובכאן בהפיים בהכרה שהראש יהיה בישיבה כמו שיתבאר, ולכן בחרו בלשכת הגזית שחציו קדש וחציו חול

² ועיין לה"מ תמידין ד א שתמה מדוע השמיט הרמב"ם דין זה.

³ אולם עיין לה"מ הנזכר שכתב שזקן הוא הממונה וצ"ע.

⁴ אך עכ"מ בשם הריטב"א שהממונה לא היה זה שנטל המצנפת ולא ידע ממי נטל

⁵ עיין מחצית השקל רפב ס"ק ח וז"ל "ואומר רבינו תם כיון דהממונה היה צריך ליטול המצנפת מראשו של אחד כדי לידע שממנו מתחיל מנין הפיים, ננאי היה לעמוד בעזרה בלי מצנפת, עכ"ל התוספות. משמע דוקא בעזרה, אבל בלשכת הגזית אף על גב דהפיים היה בחציה שבקודש, מכל מקום היה רשאי לעמוד בלי מצנפת, והוא הדין בבית הכנסת דידן".

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

ב. לשנת הגזית חציה בקדש וחציה בחול ... שני פתחים היו

לֶה אֶחָד פְּתוּחַ בְּקֹדֶשׁ וְאֶחָד פְּתוּחַ בְּחוּל

כבר התבאר לעיל דף יט. ששמונה לשכות⁶ היו בעזרת ישראל וביניהם בצפון – לשכת הגזית⁷ שבה ב"ד הגדול⁸ והם הסנהדרין היו יושבין. חציה היה קדש וחציה היה חול⁹, ולה שני פתחים אחד לקדש ואחד לחול, ובחצי של חול היו הסנהדרין יושבין¹⁰. והיו עסוקים בכל דבר שצריך ב"ד של שבעים ואחד¹¹, ומשם היה יוצא תורה לכל ישראל, אך עיקר מעשיהם תדיר היה שהיו יושבין ודנין את הכהונה ואת הלויים¹² ובודקין הכהנים ביוחסין.

ג. הלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש תוכן קודש ...

בְּנוֹיּוֹת בְּקֹדֶשׁ וּפְתוּחוֹת לְחוּל תּוֹכְנֵי חוּל

כבר התבאר בפסחים דף פו. שלשכות הבנויות בקודש כלומר בעזרה ופתוחות לחול לעזרת נשים או להר הבית תוכן חול, שבלשכות נמשכות

⁶ רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ה הלכה יז

⁷ אף דכל העזרה היתה בנוייה מאבנים, זו שמויחדת לכבוד הסנהדרין שיושבים שם, בנוה באבני גזית. מרובעים תפארת ישראל – יכין מסכת מידות פרק ה משנה ד. ועיין פתח עינים הביא כך מהרימב"א "שהיתה בנויה אבני גזית שלא נאסר אלא במזבח אבל בשאר מקומות מותר ובלבד שיגררוהו בחוץ כדכתיב כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו ויש שפ"י שנקראת לשכת הגזית ששם דנין את הכהנים ומסלקין הפסולין מלשון ויגזו שלום וכן גזי נזרך וכן פ"י בתשובות הגאונים עכ"ד."

⁸ רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ו הלכה יא, ערוך השולחן העתיד הלכות ביאת מקדש סימן מה סעיף יג.
⁹ עיין מעשי למלך בהלכות בית הבחירה שם שדייק לשון הרמב"ם ששמעע שהיתה בנוי כולה בקודש ורק הוא חצי חול יען שפתוח לחול דאל"כ הוה ל"י לומר חצי בנוי בחול ולשון שכ' חצי חול משמע שרק חצי חול משום שפתוח לחול. ועי"י שהאריך להוכיח כדברי הרמב"ם והביא מהרמב"ם בפ"י המשנה סוף מידות כ' דלשכת גזית חצי חול לצד מערב דהיינו לצד ע"נ שהוא מערבה של לשכה וב' פתחים שהי' לה הי' אחד לצד ע"נ ועפי"ז מדויק לשון רבינו שכ' חצי חול והיינו דלא הי' בנוי בחול ממש כיון שלא הי' בנוי בחול אלא בע"נ וגם פתוחה לע"נ לא לצד החיל וכן משמע בפירושו של רבינו מדקתני זקן יושב במערבה ע"כ דלצד ע"נ היתה חצי חול דאל"כ הו"ל לדרומה והנה בשי"צ מביא בשם ריטב"א דמפרש ג"כ כרבינו חצי חול לצד מערבה אבל פתח הי' פתוחה לחיל. ועיין בתו' ישנים בסוגיין דס"ל שהיתה ממש בנויה חציה בחול.

¹⁰ ועיין במעשי למלך שם שהביא "וכ' בס' ח"ג יש לחקור איך לשכת הגזית שהיתה בעזרת ישראל שלא הי' רחב כי אם י"א אמה הי' חצי" של צד מערב מחזיק ע"א סנהדרין כחצי גורן עגולה ושני סופרים ובעלי דינין וחצי" האחר של צד מזרח שהיו מתקבצים שם כל בית אב לפי"ס וג"כ שם מתקבצים לקרות את שמע א"כ לשכה גדולה היא עד מאוד ואיך הי' מספיק לה י"א אמות של רוחב העזרה ועוד שהיתה סמוכה בצדה שם לשכות הגולה" והידש "ונ"ל דלשכות אלו הי' בעזרה בצד צפון ודרום שכנגד כותלי ההיכל ... ושם הרבה ריווח יש בין באורך בין ברוחב להחזיק את כל אלה והותר כי ההיכל שהי' באמצע העזרה הי' שם רחבו מן הצפון לדרום ע' אמה נשאר מקל"ה אמות שהי' אורך העזרה מצפון לדרום ס"ה אמות חציין לצד צפון וכו' נשאר רוחב לכל רוח ל"ב אמה וחצי".

¹¹ הר המוריה

¹² תויו"ט סוף מדות

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

אחר פתחיהן¹³. ואם נגותיהן שוה לקרקע העזרה הרי הגג קודש שהרי הוא בעזרה אך אם גבוה מהעזרה גם הגג חול.

לשכות הבנויות בחול כלומר בהר הבית ופתוחות לקודש כלומר לעזרה תוכן קודש ונגותיהן חול.

לשכות הבנויות בחול כעין מחילה שפתוחה לעזרה אע"ג שיצא שהגג שוה לעזרה הרי הוא חול אך תוכם קודש כיון שפתוחים לעזרה¹⁴ ומותר לאכול בה קדשי קדשים אך הנכנס שם בטומאה פטור.

לשכות הבנויות בחול כעין מחילה שפתוחה להר הבית אפילו אם כל המחילה היא תחת ההיכל והעזרה, לא נתקדשה ודינה כהר הבית¹⁵.

וכל זה¹⁶ כשפתוחות לעזרה לבד הן קודש, אבל אם הם פתוחים לחול ולעזרה, תוכן חול גמור.

ולפיכך מותר להיכנס בזמן הזה במחילות עפר שתחת העזרה, שאפילו אם היו פתוחים לקדש תוכן חול. ומעשים בכל יום שנכנסים ליסודות המקדש, אנשים ונשים אולם, דוקא שידוע שאינו אלא תחת הר הבית, או על גביו שהוא חול גמור, אבל לפניו במקום שיש לחשוש שהוא תחת עזרת ישראל נזהרין ואין נכנסים. שמא היתה פתוחה גם לקדש, וכנגד הקדש קדש¹⁷.

ד. הפיים השני מי שוחט מי זורק ... שלשה עשר כהנים זכו בו

¹³ רש"י פסחים פו. דתניא

¹⁴ דאמר בפ"ב דזבחים (כד, א) דכי קדיש דוד רצפה עד ארעית תהומא קדיש, וקאי על העזרה עצמה כדמוכח התם. באר שבע מסכת תמיד דף כז:

¹⁵ עיין באר שבע מסכת תמיד דף כז: שהקשה שמשמעות הגמ' שאם הם פתוחין להר הבית לא נתקדשו כלום אפילו בקדושת הר הבית, ומותר לזב ולבעל קרי ליכנס שם. ורש"י גופיה פירש כן בהדיא בפרק כיצד צולין (ד"ה כי אמרה ר"י) דהא דא"ר יוחנן בפרק אלו דברים מחילות לא נתקדשו היינו מחילות דהר הבית דבעל קרי מותר ליכנס שם. ועוד יש להקשות שבמשנה מסכת תמיד פ"א מ"א ובגמ' כה: אמרינן שנמצא קרי בכהן יוצא למסיבה ההולכת תחת הבירה דהיינו למחילה ומשם הוכיחו כר' יוחנן שמחילות לא נתקדשו משמע שאפילו קדושת הר הבית לת ביה דהא בעל קרי אסור בהר הבית ועיין משמרות כהונה תמיד שם שמחלק בין פתוחות להר הבית או פתוחות לחוץ דהכל הולך אחר הפתח וצ"ע

¹⁶ חסדי דוד (כלים ב"ק פ"א יא ד"ה ומ"ש דף טו) שהביא מהרב הגדול מהר"א בדרך הקודש דין י"ז

¹⁷ וכתב שם מ"מ קושטא קאי שיש מקום להקל, דכיון דחזינן דפתוחות לחול, לית לן למיחש שמא היו גם כן פתוחות לקדש. דרעותא דלא חזינן לא מחזקינן, בפרט דעכ"פ יש כאן ספק ספיקא, שמא הלכה כהראב"ד דאפילו מלמעלה ליכא חיובא בזמן הזה, ואת"ל הלכה כהרמב"ם שמא בכה"ג אפילו להרמב"ם שרי דאין לחוש מספק. ואף שיש לגמנם על ספק ספיקא כהאי גוונא, מכל מקום הואיל ונראה... דכל הני לשכות אינם אלא מדרבנן יש להקל בספיקא, עכ"ל. ועיין השוקי חמד פסחים סז: ולכן נראה דבמקום פקוח נפש עדיף להיכנס דרכם.

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מסכת יומא

כבר התבאר דף כב. שארבעה פייסות היו מפייסין בכל יום בשחרית ושם התבאר הפיס הראשון.

הפייס השני זוכין בו שלשה עשר¹⁸ על סדר עמידתן¹⁹, כיצד הממונה אומר להם הצביעו ומונה כדרך שנוכר שם, וזה שיצא בפייס, הכהן ראשון הוא שוחט תמיד של שחר, והשני שעומד בצדו הוא מקבל את דם התמיד והוא זורקו, והשלישי הסמוך לשני מרשן המזבח הפנימי שהוא מזבח הקטורת²⁰, והרביעי שבצדו מרשן את המנורה ומטיב את הנרות, והחמישי מעלה ראש התמיד והפדר פרום על בית שחיטתו, ורגלו הימנית לכבש²¹, והששי מעלה שתי הידים מן הכתפיים, והשביעי מעלה העוקץ והוא הגב מן הדפנות ולמטה עם הזנב והרגל השמאלית, והשמיני מעלה שומן החזה הרואה את הקרקע, והגרה הוא הצואר, ובו מחוברים קנה הריאה והלב, והתשיעי מעלה שתי הדפנות עם הכבד שמחובר לדופן הימנית²², והעשירי מעלה הקרבים, והאחד עשר מעלה סולת הנסכים כלומר עשרון למנחת נסכו של תמיד, והשנים עשר מעלה החביתין כלומר חצי עשרון למנחתו של כהן גדול שקריבה עם התמידים בכל יום, והשלשה עשר מעלה היין ג' לוגין של נסכים לתמיד.

כל זה היה בכל יום²³. אך ביום הכיפורים לדעת הרמב"ם הפיסו רק לתרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי, שהרי עבודת יה"כ אינן רק בכהן גדול²⁴. ולרמב"ן היו ד' פייסות ביום הכיפורים אך רק למכשירי עבודה (א) לתרומת הדשן. (ב) לדישון מזבח הפנימי ומנורה. (ג) להכנסת מחתת גחלים למזבח הפנימי. (ד) מי מושיט האברים לכה"ג שזרקם לאישים.

¹⁸ ועיין להלן דף כו: שלפעמים היה ארבעה עשרה ולפעמים חמש עשרה ושש ערה כהנים שהוליכו תלוי בסוג הבהמה.

¹⁹ כמבואר בגמ' להלן עמוד ב

²⁰ הריטב"א כתב משום דשחיטה וזריקה היא עיקר עבודת התמיד היו מקדימין אותה אף על גב דדישון מזבח הפנימי היו עושין תחלה עכ"ל ודע כי כן היא ג"כ דעת הרמב"ן בפ"ב דיומא במלחמות שם וכ"ה דעת רש"י וז"ל ביומא ל"ג. וכ"כ המפרש לתמיד פ"ג ל. יעו"ש אמנם אין כן דעת רבינו הרמב"ם לקמן בפ"ו ה"ב שכתב דבשעת שחיטת התמיד מרשנין את המזבח הפנימי יעו"ש וכ"כ בפירושו למס' תמיד ספ"ו יעו"ש היטיב אמנם הגר"א כתב בתמיד פ"ג מ"א וז"ל אף על גב דאמרינן ביומא דדישון מזבח והמנורה קודם לדם התמיד היינו לזריקת דם אבל השחיטה והקבלה היתה קודם כדאמרינן בסוף הפרק לא היו שוחט וכו' עד שנפתח וזה היה קודם לדישון אבל הזריקה היתה אח"כ דבעוד שהיה שוחט ומקבל ואח"כ היה הולך יותר ממאה אמה עד שהוא חוזר לקרן מזרחית צפונית בעוד כך היה נגמר דישון מזבח והמנורה ואמר מי זורק קודם לפי שהזורק הוא המקבל עכ"ל וכן בפ"ו מ"א כתב וז"ל וכן מש"כ (ר"ל הרמב"ם) בשעת שחיטת התמיד היתה דישון המזבח ל"ג כנ"ל עכ"ל. הר המוריה

²¹ מקבלין היו אותן מן המנתח ומוליכין אותן על הכבש. מלאכת שלמה מסכת יומא פרק ב משנה ג

²² תוי"ט יומא ב ג

²³ תפארת ישראל – הלכתא גבירתא מסכת יומא פרק ב משנה א

²⁴ לריטב"א בשם הרמב"ם דוקא עבודת היום ממש בכה"ג, משא"כ תמידין ועבודות ששייכי בשאר ימים, רק מדרבנן בכה"ג.

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

דף כה:

**ה. לא לכל עבודה ועבודה מפיסין אלא כהן שזכה בתמיד
שנים עשר אחיו הנהנים נמשכין עמו**

ארבעה פייסות שהיו מפיסין בכל יום לא היו כולם ביחד, אלא הפיסו הפיים הראשון ועשאו העבודות השייך לזה, ואח"כ חזרו ונאספו לפיים השני ונמרו העבודות, ואח"כ חזרו ונאספו לפיים השלישי ועשו העבודה, ואחר כך חזרו ונאספו לפיים הרביעי, ולמה לא פייסו כולם באסיפה אחת, כדי להרגיש כל העזרה (שם כד, ב), כלומר להשמיע קול המון עם רב כמה פעמים שהוא כבוד למלך, שנאמר בבית אלקים נהלך ברגש.